

Sygn. akt III AUa 735/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 grudnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jerzy Andrzejewski
Sędziowie:	SSA Maciej Piankowski (spr.) SSA Aleksandra Urban
Protokolant:	stażysta Katarzyna Pankowska

po rozpoznaniu w dniu 15 grudnia 2014 r. w Gdańsku

sprawy J. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji J. B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 4 marca 2014 r., sygn. akt VII U 2004/13

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 735/14

UZASADNIENIE

Ubezpieczony J. B. odwołał się od decyzji pozwanego organu rentowego - Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 30.07.2013 r., którą odmówiono mu prawa do emerytury, gdyż ubezpieczony nie udokumentował 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Kwestionując powyższą decyzję ubezpieczony wskazał, że nie posiada odpowiedniego zaświadczenia z archiwum Agencji Nieruchomości Rolnych z powodu niepełnej dokumentacji, za co nie ponosi winy. Zaznaczył jednak, że niewątpliwie praca traktorzysty zaliczana jest do pracy w warunkach szczególnych. Ubezpieczony twierdził, że po zmianie angażu od 1978 r. pracował jako traktorzysta (operator ciągnika gąsienicowego (...)) w Zakładzie Rolnym w J. i tą pracę wykonywał do 1994 r., czyli przez 16 lat.

Pozwany organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania, podtrzymując stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 04.03.2014 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach i rozważaniach.

Ubezpieczony (ur. (...)) z zawodu traktorzysta, w dniu 07.10.2013 r. złożył wniosek o emeryturę w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Ubezpieczony nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego i nie pozostaje w stosunku pracy. Wymagany wiek 60 lat ubezpieczony ukończył w dniu (...)

Przed organem rentowym ubezpieczony udowodnił na 01.01.1999 r. staż sumaryczny 27 lat, 4 miesiące i 28 dni, w tym 27 lat, 4 miesiące i 6 dni okresów składkowych oraz 22 dni okresów nieskładkowych - jednakże nie udowodnił wymaganych 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Zaskarżoną decyzją z 30.07.2013 r. pozwany odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z uwagi na niespełnienie warunków nabycia tego prawa, tj. wobec nie udowodnienia wymaganego 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach.

Od 13.07.1971 r. do 11.07.1994 r. ubezpieczony był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w Gospodarstwie Rolnym Skarbu Państwa w J. (Zakładzie Rolnym w J.) na stanowisku mechanika.

W okresie zatrudnienia wnioskodawca uzyskał uprawnienia wykwalifikowanego rolnika upraw polowych.

Ubezpieczony został zatrudniony jako ślusarz-monter, wykonując faktycznie prace mechanika w zakładzie remontowym, utworzonym przy gospodarstwie rolnym.

W późniejszych latach ubezpieczony pracował także w części wymiaru czasu pracy jako kierowca ciągnika gąsienicowego – w tym celu pracodawca wysłał skarżącego do K. na kurs mechaników przeglądowych, następnie także na kurs operatorów siewkarni samoob. F- (...).

Jako kierowca ciągnika (traktorzysta na tzw. decie) w części czasu pracy ubezpieczony zajmował się orką i bronowaniem w okresie wiosny, lata i jesieni. W okresie zimowym zajmował się także odśnieżaniem, zdarzało się również, że jeździł beczkowozem i woził szambo pomiędzy Państwowymi Gospodarstwami Rolnymi.

Prac powyższych ubezpieczony nie wykonywał w pełnym wymiarze czasu pracy – bowiem w miarę od potrzeb wykonywał prace mechanika w warsztacie, jak również zajmował się pracą na kiszonkach, ubijaniem na przyzmach.

Dokumentacja osobowa ubezpieczonego ze spornego okresu nie została zachowana.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dokumentacji zgromadzonej w aktach sprawy oraz w aktach rentowych pozwanego organu, których prawdziwość i rzetelność nie była przez żadną ze stron kwestionowana. Sąd Okręgowy również nie znalazł podstaw do podważenia jej wiarygodności z urzędu.

Sąd Okręgowy zważył, że odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Przedmiotem postępowania była kwestia ustalenia prawa ubezpieczonego do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Wyniki przeprowadzonego przez Sąd Okręgowy postępowania dowodowego wykazały, że ubezpieczony nie legitymuje się wymaganym 15-letnim stażem pracy w szczególnych warunkach, co sprawia, iż stanowisko pozwanego odmawiające prawa do emerytury, było słuszne.

Sąd Okręgowy wskazał, że ogólne zasady nabywania prawa do emerytury dla ubezpieczonych urodzonych po 1948 r. zostały uregulowane w art. 184 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm., dalej: ustawa), zgodnie z którym ubezpieczonym urodzonym po dniu

31.12.1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, tj. spełniają łącznie następujące warunki:

- 1) legitymują się okresem zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż: 65 lat dla mężczyzn, 60 lat dla kobiet,
- 2) mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej: 25 lat dla mężczyzn, 20 dla kobiet,
- 3) nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Nie ma już konieczności spełniania przez ubezpieczonych przesłanki rozwiązania stosunku pracy.

Aktem wykonawczym, do którego odsyła ustawa, jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8, poz. 43). Stosownie do treści § 4 rozporządzenia pracownik (mężczyzna), który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W wykazie A – prac w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego – stanowiącym załącznik do rozporządzenia w dziale VIII (W transporcie i łączności) pod pozycją 3 wskazano prace kierowców ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsienicowych.

Zgodnie z § 2 ust 1 i 2 cyt. rozporządzenia okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Okresy pracy natomiast, o których mowa w ust. 1, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy (§ 2 ust. 2).

Zgodnie z utartą praktyką i orzecznictwem w postępowaniu przed sądem okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przewidziane w/w rozporządzeniem mogą być ustalane także innymi środkami dowodowymi niż dowód z zaświadczenia z zakładu pracy (por. uchwały Sądu Najwyższego z 10.03.1984 r., III UZP 6/84 oraz z 21.09.1984 r. III UZP 48/84), a więc wszelkimi dopuszczalnymi przez prawo środkami dowodowymi.

Bezspornym jest, iż ubezpieczony w dniu (...) osiągnął 60 rok życia, na dzień złożenia wniosku nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego oraz nie pozostaje w stosunku pracy – co biorąc pod uwagę brzmienie art. 184 ust. 2 ustawy od 01.01.2013 r. pozostaje okolicznością w sprawie bez znaczenia.

W ocenie Sądu Okręgowego, zgromadzony w aktach sprawy oraz dokumentacji pozwanego dotyczącej ubezpieczonego materiał dowodowy pozwala w sposób jasny, precyzyjny i nie budzący wątpliwości interpretacyjnych przyjąć za udowodnione twierdzenia pozwanego dotyczące kwestionowanych okresów pracy ubezpieczonego pod kątem stażu pracy w warunkach szczególnych. Wynika z nich niewątpliwie, iż decyzja pozwanego odmawiająca ubezpieczonemu prawa do emerytury była prawidłowa, biorąc pod uwagę konieczność spełnienia przez skarżącego na dzień 01.01.1999 r. kumulatywnie m.in. warunku posiadania 15 lat stażu pracy w warunkach szczególnych (wynikającemu z art. 184 ust. 1 ustawy w zw. z § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia), których ubezpieczony nie wykazał.

Mając na względzie specyfikę postępowania w sprawach ubezpieczeń społecznych oraz fakt, iż w przedmiotowej sprawie pomiędzy ubezpieczonym a pozwanym powstał spór Sąd Okręgowy uznał, że przy rozstrzygnięciu niniejszej sprawy zasadnicze znaczenie winna znaleźć zasada wyrażona w art. 6 k.c., zastosowana odpowiednio w postępowaniu z zakresu ubezpieczeń społecznych. Zgodnie bowiem z art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Sama zasada skonkretyzowana w art. 6 k.c., jest jasna. Ten, kto powołując się na przysługujące mu prawo, żąda czegoś od innej osoby, obowiązany jest udowodnić fakty (okoliczności faktyczne) uzasadniające to żądanie, ten zaś, kto odmawia uczynienia zadość żądaniu, a więc neguje uprawnienie żądającego, obowiązany jest udowodnić fakty wskazujące na to, że uprawnienie żądającemu nie przysługuje (Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga pierwsza, część ogólna. S. Dmowski i S. Rudnicki, Wydawnictwo Prawnicze Lexis Nexis, Warszawa 2005 r., wydanie 6). Również judykatura stoi na takim stanowisku, czego wyrazem jest wyrok Sądu Najwyższego z 20.04.1982 r., I CR 79/82, w którym wyrażono pogląd, iż „Reguła dotycząca ciężaru dowodu nie może być rozumiana w ten sposób, że zawsze, bez względu na okoliczności sprawy, spoczywa on na stronie powodowej. Jeżeli strona powodowa udowodniła fakty przemawiające za zasadnością powództwa, to na stronie pozwanej spoczywa ciężar udowodnienia ekscepcji i faktów uzasadniających jej zdaniem oddalenie powództwa”.

Przenosząc powyższą regułę na grunt niniejszej sprawy Sąd Okręgowy przyjął, że ubezpieczony zaprzeczając twierdzeniom pozwanego, który na podstawie przeprowadzonego postępowania kontrolnego dokonał niekorzystnych dla ubezpieczonego ustaleń, winien był w postępowaniu przed Sądem nie tylko podważyć trafność poczynionych w ten sposób ustaleń, ale również, nie ograniczając się do polemiki z tymi ustaleniami, wskazać na okoliczności i fakty znajdujące oparcie w materiale dowodowym, z których możliwym byłoby wyprowadzenie wniosków i twierdzeń zgodnych z jego stanowiskiem reprezentowanym w odwołaniu od decyzji.

Sąd Okręgowy podkreślił, iż w powyższym stanie rzeczy kluczowe jest ustalenie w toku przeprowadzonego postępowania dowodowego, że ubezpieczony nie spełnił jednego z kryteriów, wynikających z art. 184 ustawy w wymaganych dla uzyskania świadczenia emerytalnego przez osobę urodzoną po dniu 31.12.1948 r., nie tylko emerytury w obniżonym wieku związanej z pracą w warunkach szczególnych – tj. nie udowodnił 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Sąd Okręgowy ustalił, że brak było jakichkolwiek przesłanek do przyjęcia, aby ubezpieczony w spornym okresie (lata 1971-1994) wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy prace kierowców ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsienicowych.

Twierdzenia takie formułował ubezpieczony, lecz Sąd Okręgowy nie dał im wiary i uznał w efekcie za niewiarygodne, jako że nie znalazły one potwierdzenia w zebranych w sprawie materiale dowodowym.

Ubezpieczony przedłożył bowiem świadectwo pracy z dnia 11.07.1994 r. (tom II k. 11 akt rentowych), z którego wynika jedynie fakt zatrudnienia go na całkowicie odmiennym od postulowanego stanowisku pracy – mechanika – na którym praca niewątpliwie nie może być zaliczona do stażu pracy w warunkach szczególnych, mając na uwadze prace wynikające z wykazu stanowiącego załącznik do rozporządzenia (za wyjątkiem prac w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych – wykaz A dział XIV pozycja 16 – na które to okoliczności ani ubezpieczony, ani przedłożona dokumentacja nie wskazywały). Dokument ten zatem nie potwierdza w żadnym miejscu w ogóle wykonywania przez ubezpieczonego pracy kierowcy ciągnika rolniczego – traktorzysty. Wskazuje on bowiem jedynie na fakt, iż pracodawca skierował ubezpieczonego na kurs mechaników przeglądowych (co odpowiada stanowisku pracy mechanika, którego ubezpieczony sam nie kwestionował), jak również uzyskał on uprawnienia wykwalifikowanego rolnika upraw polowych oraz operatora siewczarni samoob. (...) (tom II k. 12 akt rentowych – druga strona świadectwa pracy) – co potwierdza, iż zakład pracy kierował ubezpieczonego do poszerzania kwalifikacji zawodowych bynajmniej nie wyłącznie w zakresie uprawnień kierowcy ciągnika, ale także pracownika polowego oraz mechanika – które to prace w ocenie Sądu Okręgowego ubezpieczony również w spornym okresie wykonywał, co w dalszej kolejności wyklucza możliwość wykonywania prac kierowcy ciągnika stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Ubezpieczony przedłożył na potrzeby postępowania przed pozwanym organem także zaświadczenie o wykonywaniu prac w warunkach szczególnych z dnia 24.02.2003 r. (tom II k. 13 akt rentowych), które potwierdza w swojej treści fakt wykonywania przez niego prac traktorzysty od 01.09.1980 r. do 11.07.1994 r. – zatem w wymiarze 13 lat, 10 miesięcy i 11 dni. Nawet jeśli przyjąć, iż pracę w warunkach szczególnych wykonywał on w w/w okresie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, jak również doliczyć do powyższego okres zatrudnienia w Gospodarstwie Rolnym w J. B. D. od 11.09.1998 r. do 31.12.1998 r. na stanowisku kierowcy mechanika ciągnika (świadcstwo pracy – tom II k. 19 akt rentowych – 3 miesiące i 20 dni), przy fikcyjnym założeniu, iż także w tym okresie ubezpieczony wykonywał faktycznie prace traktorzysty – należało dojść do wniosku, iż prac traktorzysty (kierowcy ciągnika rolniczego) ubezpieczony nie wykonywał w wymaganym wymiarze minimum 15 lat, a jedynie 14 lat, 2 miesięcy i 1 dnia.

Niemożliwe było zaliczenie ubezpieczonemu do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu od dnia 01.01.1999 r. do dnia 31.07.2001 r. jako dalszego okresu pracy u w/w pracodawcy. Z cytowanego bowiem wyżej przepisu art. 184 ust. 1 ustawy w związku z § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia wynika, iż wymóg wykazania 15 lat pracy w warunkach szczególnych musi być spełniony przez ubezpieczonego ubiegającego się o świadczenie w dniu wejścia w życie ustawy, zgodnie z art. 196 ustawy przypadającym na dzień 01.01.1999 r. Powyższe uniemożliwia zaś zaliczenie do w/w stażu pracy okresów zatrudnienia i wykonywania pracy w warunkach szczególnych po dniu 31.12.1998 r.

W zakresie oceny w/w zaświadczenia o wykonywaniu pracy w warunkach szczególnych z dnia 24.02.2003 r. (tom II k. 13 akt rentowych) Sąd Okręgowy miał na uwadze istotne rozbieżności między jego treścią a treścią zeznań świadków J. M. oraz J. L.. Niewątpliwie bowiem dokument potwierdza wykonywanie przez ubezpieczonego w warunkach szczególnych prac traktorzysty od 01.09.1980 r. do 11.07.1994 r. – tymczasem świadkowie na powyższą okoliczność zeznawali odmiennie i wzajemnie niespójnie.

I tak, świadek M. (traktorzysta) wskazał, iż ubezpieczony pracował na traktorze od 1976 lub 1977 r.; jednakże świadek L. wskazał na wykonywanie przez ubezpieczonego tychże prac od 1978 r. (podobnie także sam ubezpieczony) – a co istotne, na pytanie Sądu, nie był w stanie w żaden sposób wyjaśnić, w jaki sposób zapamiętał akurat tę datę: najpierw stwierdził, iż okoliczność tę zapamiętał, ponieważ sam niewiele później miał zwolnić się z zakładu pracy, po czym zapytany o datę zwolnienia z pracy wskazał na rok 1992, zatem 14 lat później. Równocześnie, świadek ten w swoich zeznaniach podkreślił, iż nie ma dobrej pamięci, a ponadto nie pamięta dokładnie, co ubezpieczony robił.

W ocenie Sądu Okręgowego powyższe prowadzi do wniosku, iż zeznania ubezpieczonego oraz świadków M. i L. były niespójne i wewnętrznie sprzeczne, pomijając podnoszoną przez co najmniej jednego świadka okoliczność słabej pamięci, nadto w świetle braku dokumentacji zatrudnienia ubezpieczonego nie sposób jest twierdzenia te zweryfikować na korzyść ubezpieczonego.

Nie budziło wątpliwości Sądu Okręgowego, iż dokumentacja osobowa ubezpieczonego ze spornego okresu nie została zachowana – o czym jednoznacznie świadczy pismo Agencji Nieruchomości Rolnych Oddział w G. z dnia 25.11.2013 r. (k. 16 akt sprawy).

W powyższym zakresie Sąd Okręgowy miał na uwadze utrwalony pogląd judykatury, zgodnie z którym same zeznania świadków, z uwagi na szczególny i wyjątkowy charakter emerytury w obniżonym wieku, nie mogą przesądzać o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach, gdy nie znajdują potwierdzenia w dokumentacji zebranej w aktach osobowych (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 03.04.2013 r., III AUa 1267/12). W razie przeprowadzenia w zasadzie wyłącznie dowodów z zeznań świadków, nie mogą one, choćby ze względu na znaczny upływ czasu, stanowić wystarczająco pewnego źródła dla rekonstrukcji faktów o rodzaju zatrudnienia, warunkach pracy i płacy oraz pozostałych niezbędnych okoliczności, w szczególności, gdy dotychczas przedłożone dokumenty tego nie potwierdzają, a zeznania świadków obarczone są znacznym stopniem ogólnikowości (wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 22.01.2013 r., III AUa 673/12).

Prawo do wcześniejszej emerytury stanowi odstępstwo od zasady powszechnego wieku emerytalnego i w związku z tym nie można poprzestać tylko na jego uprawdopodobnieniu, lecz musi zostać udowodnione, a temu służą

dokumenty. Dlatego, w tej kategorii spraw podkreśla się, że same zeznania świadków, gdy nie znajdują potwierdzenia w dokumentach pracowniczych nie stanowią miarodajnego dowodu pracy w szczególnych warunkach (wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 22.05.2013 r., III AUa 952/12; analogicznie wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 17.04.2013 r., III AUa 1030/12).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy w ocenie Sądu Okręgowego należało uznać, iż same tylko zeznania świadków oraz ubezpieczonego – pomijając już wewnętrzne w nich sprzeczności, jak również sprzeczność z przedłożonym świadectwem pracy oraz zaświadczenie o pracy w warunkach szczególnych – wobec braku dokumentacji pracowniczej skarżącego ze spornego okresu uniemożliwia dokonanie wiążących ustaleń, jako by stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał on w warunkach szczególnych prace traktorzysty.

W powyższych okolicznościach bez znaczenia pozostał fakt, czy zostały spełnione przez ubezpieczonego pozostałe przesłanki wynikające z przepisów ustawy i rozporządzenia: osiągnięcia odpowiedniego wieku emerytalnego, nie przystąpienia przez ubezpieczonego do otwartego funduszu emerytalnego oraz rozwiązania stosunku pracy (nie wymagane od dnia 01.01.2013 r.). Brak spełnienia choćby jednej z przesłanek wyłącza bowiem i wyklucza możliwość przyznania ubezpieczonemu świadczenia w postaci emerytury w obniżonym wieku z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Za właściwe Sąd Okręgowy uznał przywołanie ugruntowanego poglądu orzecznictwa, zgodnie z którym przepisy przewidujące prawo do emerytur z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze są przepisami szczególnymi, ich wykładnia rozszerzająca jest niedopuszczalna, co wielokrotnie podkreślał Sąd Najwyższy (uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 16.08.2005 r., I UK 378/04, OSNP 2006/13-14/218).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do uwzględnienia odwołania i na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. w związku z cytowanymi wyżej przepisami orzekł jak w sentencji wyroku, oddalając odwołanie.

Apelację od powyższego orzeczenia wywiódł ubezpieczony J. B., który zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w całości zarzucając, że błędnie nie uwzględniono mu wszystkich lat pracy w szkodliwych warunkach. Ubezpieczony domagał się zmiany zaskarżonego wyroku i uwzględnienia odwołania.

Uzasadniając apelację ubezpieczony podał, że ciągnikiem jeździł od 1978 r., a uprawnienia na ciągnik zdobył w kwietniu 1980 r. Ciągnikiem jeździł do 1994 r., czyli 14 lat. W 1995 r. zatrudnił się w Zasobach Mieszkaniowych A.W.R.S.P na stanowisku kierowca ciągnika-mechanik, co ma potwierdzić umowa o pracę złożona wraz z apelacją. Ubezpieczony podał, że na ciągnikach przestał pracować w 2001 r. Tym samym – zdaniem apelującego w szczególnych warunkach pracował przez 19 lat.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja jest bezzasadna.

Zgodnie z art. 184 ust. 1 (w związku z art. 32 ust. 1, 2 i 4) ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1440), ubezpieczonym urodzonym po 31.12.1948 r. przysługuje emerytura, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy, tj. 01.01.1999 r., osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa w wieku niższym niż 65 lat dla mężczyzn oraz okres składkowy wynoszący 25 lat. Przepisy dotychczasowe w rozumieniu art. 184 ust. 1 emerytalnej zawiera rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8, poz. 43 ze zm.). Według § 1 ust. 1 tego rozporządzenia, ma ono zastosowanie do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymienione w § 4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia.

W myśl § 4 ust. 1 rozporządzenia, pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący dla mężczyzny 60 lat i
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W stanie faktycznym sprawy sporne było jedynie to, czy można zaliczyć ubezpieczonemu do wymaganych 15 lat pracy w szczególnych warunkach prace wykonywane przez niego w Zakładzie Rolnym (...) (po przekształceniach (...) Spółka z o.o. w J.).

Zgodnie ze świadectwem pracy z dnia 11.07.1994 r. (oryginał dokumentu w aktach ZUS) ubezpieczony od dnia 13.07.1971 r. do dnia 11.07.1994 r. był zatrudniony w Zakładzie Rolnym (...) w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku mechanika i w okresie tego zatrudnienia uzyskał kwalifikacje: „wykwalifikowanego rolnika upraw polowych”, a ponadto ukończył kurs mechaników przeglądowych oraz kurs operatorów siewkarni samob. E- (...).

W legitymacji ubezpieczeniowej nr (...) (w aktach ZUS) wydanej ubezpieczonemu w dniu 17.06.1972 r. na stronach 82-83 odnotowano zajmowane przez ubezpieczonego stanowisko pracy „mechanik”.

W dniu 24.02.2003 r. likwidator (...) Spółki z o.o. w likwidacji wydał zaświadczenie, w którym podał, że ubezpieczony był zatrudniony w Zakładzie Rolnym (...) i w Spółce z o.o. (...) J. jako traktorzysta w okresie od 01.09.1980 r. do 11.07.1994 r. (zaświadczenie w aktach ZUS).

Ponadto w aktach organu rentowego znajduje się świadectwo pracy z dnia 31.08.1998 r. w którym podano, że ubezpieczony był zatrudniony w Z.G.M. (...). Rejon Mieszkaniowo-Uługowy w T. od dnia 02.10.1995 r. do dnia 31.08.1998 r. na stanowisku mechanika-kierowcy. W świadectwie tym zaznaczono, że w okresie powyższego zatrudnienia ubezpieczony nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

W legitymacji ubezpieczeniowej (w aktach ZUS) na stronie 88 odnotowano, że ubezpieczony od dnia 02.10.1995 r. został zatrudniony na stanowisku kierowca-mechanik.

W aktach pozwanego znajduje się też świadectwo pracy z dnia 31.07.2001 r. wydane przez Gospodarstwo Rolne (...), w którym podano, że ubezpieczony od dnia 11.09.1998 r. do dnia 31.07.2001 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na stanowisku kierowcy ciągnika.

Ubezpieczony na okoliczność udowodnienia wykonywania pracy w warunkach szczególnych zaoferował dowód z zeznań świadków J. L. i J. M..

Świadek J. M. zeznał, że ubezpieczony jak przyszedł do Zakładu Rolnego w J. to od razu pracował jako traktorzysta na ciężkim sprzęcie gąsienicowym, to były tzw. dety i spychacze, „nie spychacze i takie tam”, „tak po prostu”. Na pytanie, od kiedy ubezpieczony pracował na tym sprzęcie? Świadek zeznał, że może to był 1976, 1977 r., a wcześniej to ubezpieczony pracował przede wszystkim na warsztacie. Świadek nie pamiętał do kiedy ubezpieczony pracował na warsztacie. Ubezpieczony na ciężkim sprzęcie pracował najczęściej przy orce (wiosną i jesienią), a w pozostałym okresie pracował przy kiszonkach i przy ubijaniu na przyrmach. Zdarzało się, że ubezpieczony jeździł też z beczkowozem w szambem (dowód: zeznania świadka J. M. – protokół na nośniku danych elektronicznych na k. 35).

Świadek J. L. zeznał, że pracował w Zakładzie Rolnym w J. jako kierowca ciągnika siodłowego. Ubezpieczony przyszedł do pracy chyba przed rokiem 1971 lub 1972 i najpierw pracował jako mechanik. Jako mechanik pracował chyba do 1978 r. Na pytanie: jakie jeszcze wydarzenia z roku 1978 świadek może jeszcze podać? Świadek powtórzył, że ubezpieczony od tego roku pracował na ciągnikach i dłuższą chwilę świadek milczał, po czym zeznał, że raczej innych wydarzeń z tego roku nie pamięta. Następnie świadek oświadczył, że krótko po 1978 r. zwolnił się z PGR-u. Na pytanie – to kiedy świadek zwolnił się z PGR-u? Świadek zeznał, że „chyba w 1992 r.”. Świadek zeznał, że nie ma tak dobrej pamięci. Ubezpieczony tzw. detem (ciągnikiem gąsienicowym) uklepywał kiszonkę oraz jeździł traktorem po innych PGR-ach i

zakładach i wywoził szamba. Świadek nie pamiętał, czy ubezpieczony wykonywał inne prace (dowód: zeznania świadka J. L. – protokół na nośniku danych elektronicznych na k. 35).

Ubezpieczony zeznał, że do 1978 r. pracował jako ślusarz-mechanik i pracował przy remontach na warsztacie. Od 1978 r. ubezpieczony rozpoczął pracę jako kierowca tzw. deta. Ubezpieczony ukończył kurs operatora ciągników gąsienicowych. Od tego czasu głównie jeździł na ciągniku, ale jak trzeba było to też pracował na warsztacie. Ubezpieczony pracował przy orkach, bronował, a zimą odśnieżał; głównym zajęciem ubezpieczonego była praca polowa (przy uprawach) od wiosny do jesieni na ciągniku (dowód: przesłuchanie ubezpieczonego – protokół na nośniku danych elektronicznych na k. 35).

Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu I instancji, że na podstawie zeznań świadków nie można jednoznacznie stwierdzić od kiedy ubezpieczony wykonywał pracę kierowcy ciągnika czy też ciężkich maszyn gąsienicowych. Zeznania świadków są w powyższym zakresie nieprecyzyjne i pozostają też w sprzeczności z zeznaniami ubezpieczonego. Świadkowie nie pamiętali dokładnie okresu od kiedy ubezpieczony przeszedł z pracy na warsztacie na stanowisko kierowcy ciągnika. Ponadto świadek J. L. z 19878 r. zapamiętał tylko jedno wydarzenie, czyli zmianę rodzaju pracy ubezpieczonego, a ponadto wskazał, że ma problemy z pamięcią. Ponadto świadkowie nie potrafili wskazać, czy poza pracą kierowcy ciągnika ubezpieczony nie wykonywał jakiś innych prac. Ponadto żaden ze świadków nie twierdził, aby ubezpieczony wykonywał pracę traktorzysty lub kierowcy pojazdu gąsienicowego wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu.

Nie można zatem wykluczyć, że ubezpieczony na stanowisku traktorzysty, kierowcy ciągnika gąsienicowego w istocie rozpoczął pracę dopiero po ukończeniu w dniu 04.04.1980 r. kursu operatora ciągnika gąsienicowego (...) (zaświadczenie na k. 44). Powyższe odpowiada również treści zaświadczenia likwidatora (...) Spółki z o.o. z dnia 24.02.2003 r., gdzie podano, że ubezpieczony jako traktorzysta pracował od 01.09.1980 r. do 11.07.1994 r., ale i tak nie zostało wykazane, aby na tym stanowisku ubezpieczony pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Powyższy materiał dowodowy mógł wskazywać, że ubezpieczony pracował w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy od dnia 01.09.1980 r. do dnia 11.07.1994 r. (13 lat, 10 miesięcy i 11 dni), gdyż wskazuje na to zaświadczenie likwidatora (...) Spółki z o.o., a ponadto od dnia 11.09.1998 r. do dnia 31.12.1998 r. (3 miesiące i 21 dni), co wynika z treści świadectwa pracy z dnia 31.07.2001 r. (wydane przez Gospodarstwo Rolne (...)).

W sumie ubezpieczony jako traktorzysta i kierowca ciężkiego sprzętu gąsienicowego przepracował 14 lat, 2 miesiące i 4 dni.

Zaznaczyć należy, że uwzględnieniu mogły podlegać jedynie okresy pracy do dnia 31.12.1998 r., co wynika wprost z treści art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Należy podkreślić, że stanowisko takie jest już utrwalone w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 24.10.2013 r., II UK 127/13, LEX nr 1451525; z dnia 05.05.2011 r., II PK 282/10, OSNP 2012/11-12/140).

Ponadto wymaga podkreślenia, że zarówno z zeznań świadków oraz ubezpieczonego wynika, że na stanowisku traktorzysty oraz kierowcy ciągnika gąsienicowego ubezpieczony zasadniczo pracował przy pracach polowych (przy orce, bronowaniu i ubijaniu). Tylko część prac wykonywana przez ubezpieczonego sprowadzała się do usług transportowych, zwłaszcza gdy ubezpieczony jeździł beczkowitzem przy obsłudze szamb.

Tymczasem Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 03.12.2013 r., I UK 172/13 (LEX nr 1467147) wyjaśnił, że nie można zaliczyć do prac wykonywanych w szczególnych warunkach prac polowych, przy których był zatrudniony wnioskodawca, jako obsługujący ciągniki i spycharko-ładowarkę. O ile można się zgodzić, że prace transportowe wykonywane przez wnioskodawcę, jako kierowcę ciągników można zaliczyć do prac w transporcie a zatem do prac objętych działem VIII, poz. 3 wykazu A, to nie ma żadnych podstaw do potraktowania prac polowych, jako prac w transporcie. Wymienienie w wykazie A, dziale VIII pod pozycją 3 prac kierowców ciągników i kombajnów nie oznacza, że należy uznać za pracę w szczególnych warunkach kierowanie tymi pojazdami przy jakichkolwiek zadaniach a nie tylko transportowych. Prace uznane za wykonywane w warunkach szczególnych bez względu na

miejsce i rodzaj zostały wymienione w dziale XIV zatytułowanym „prace różne”. Tak zostały ujęte np. prace przy spawaniu czy naprawie pomp wtryskowych. Inne działy wykazu obejmują wymienione w nich prace w powiązaniu z rodzajami zakładów pracy lub ich częściami. Nie można uznać, że praca kierującego ciągnikiem jest zawsze pracą „w transporcie” nawet jeżeli kierujący niczego nie transportuje lecz wykonuje przy pomocy ciągnika prace polowe. Sąd Najwyższy wielokrotnie podkreślał w swym orzecznictwie, że podział wykazu A na „branże” ma istotne znaczenie. W wyroku z 16.06.2009 r., I UK 24/09 (LEX nr 518067) nie uznał za uzasadnione zaliczenie do prac szkodliwych w „energetyce” wszelkich prac związanych z montowaniem oraz eksploatacją instalacji i urządzeń elektrycznych. Według Sądu Najwyższego, prace wykonywane w szczególnych warunkach wymienione w dziale II wykazu A to tylko prace wykonywane w energetyce czyli w ramach wytwarzania (przetwarzania) energii elektrycznej oraz ciepłej i dostarczania jej odbiorcom. W wyroku z 19.05.2011 r., III UK 174/10 (LEX nr 901652) Sąd Najwyższy uznał, że praca maszynistów ciężkich maszyn budowlanych lub drogowych może być potraktowana jako praca w szczególnych warunkach tylko wtedy, gdy jest wykonywana „w budownictwie i w przemyśle materiałów budowlanych” (dział V wykazu A) a nie w cukrowni. W tym wyroku Sąd Najwyższy odwołał się do poglądów wyrażonych wcześniej w wyroku z 01.06.2010 r., II UK 21/10 (LEX nr 619638). Sąd Najwyższy podkreślił w nim stanowiskowo - branżowy charakter ujęcia (w rozporządzeniu z 1983 r. i wykazie A stanowiącym załącznik do niego) prac wykonywanych w szczególnych warunkach. Stwierdził, że nie można swobodnie ani dowolnie wiązać konkretnych stanowisk pracy z branżami, do których nie zostały przypisane w rozporządzeniu. W wyroku z 19.03.2012 r., II UK 166/11 (LEX nr 1171002) Sąd Najwyższy uznał, że odesłanie w art. 32 ust. 4 ustawy emerytalnej do przepisów dotychczasowych (w zakresie rodzaju prac i stanowisk) nie dotyczy kompetencji do tworzenia wykazów obejmujących stanowiska, na których świadczy się pracę w szczególnych warunkach, natomiast obejmuje samą treść tych wykazów. W tym wyroku również został podzielony pogląd o istotnym znaczeniu przyporządkowania danego rodzaju pracy do określonej branży przy jej kwalifikowaniu, jako pracy wykonywanej w szczególnych warunkach wyrażony w przywołanym wyżej wyroku z 01.06.2010 r., II UK 21/10.

Sąd Najwyższy stwierdził, że odmowa zakwalifikowania, jako wykonywanej w szczególnych warunkach pracy kierowcy ciągników w trakcie prac polowych a nie w transporcie odpowiada rozumieniu tych przepisów przedstawionemu w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Reasumując, Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do przydania znaczenia przepisom innych aktów prawnych dotyczących kierowców. Sąd Najwyższy stwierdził, że istotne jest to, czy praca kierowcy ciągnika wykonywana jest w transporcie czy w ramach rolniczych prac polowych dla jej zakwalifikowania jako wykonywanej w warunkach szczególnych, a tylko ta kwalifikacja miała znaczenie.

Z tych względów Sąd Apelacyjny - w niniejszym składzie - uznał, że nie można było zaliczyć ubezpieczonemu do pracy wykonywanej w warunkach szczególnych - okresu zatrudnienia na stanowisku kierowcy ciągnika przy pracach polowych. Z materiału dowodowego wynika, że ubezpieczony jako kierowca ciągnika wykonywał pracę w transporcie jedynie w krótkich okresach i sporadycznie. Nie była to zatem praca wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Tym samym ubezpieczony nie posiada co najmniej 15 lat pracy wykonywanej w warunkach szczególnych, a zatem nie spełnił warunków nabycia prawa do emerytury w wieku obniżonym, o których stanowi art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. apelację, jako nieuzasadnioną, oddalił.